

Брзина оптицаја новца

□ ФишEROVA формула:

$$M V = P Y$$

□ Дефиниција брзине оптицаја новца

□ Варијанте за изражавање брзине оптицаја новца:

□ Трансакциона брзина оптицаја:

$$V_t = \frac{T}{M1}$$

□ Доходна брзина оптицаја:

$$V_d = \frac{Y}{M1}$$

□ **Време обрта новца:**

$$\frac{365}{V_t}$$

□ **Реципрочна вредност брзине оптицаја**

новца: $\frac{1}{V}$

□ **Фактори који утичу на брзину оптицаја новца:**

- **Наменска ограничења у трошењу**
- **Техника платног промета**
- **Централизација новчаних средстава**
- **Секторска преливања**

- Инфлација**
- Сигурност новчаних прилива**
- Психолошки фактори**
- Фреквенција у плаћањима везаним за примање дохотка**
- Политичка стабилност земље**
- Промена банкарских кредита**

Примарни новац

- Монополско право Централне банке
- Дефиниција примарног новца
  - M0 (примарни новац) = Готовина + Резерве (рачуни) депозитних институција (банка, штедионица итд.)
- Примарна и секундарна емисија новца
- Два метода:
  - Метод “употребе” (готовина и резерве су део пасиве - обавезе централне банке)
  - Метод “креирања” (токови емисије примарног новца се сагледавају кроз промену позиција у активи биланса централне банке)
- Основни токови формирања примарног новца:

1. Операције на отвореном тржишту:

- **Куповина и продаја хартија од вредности (државних) од стране централне банке**
- **Трансакције са хартијама од вредности централне банке (благајнички записи НБС)**
- **Врсте трансакција (према трајности промене примарног новца):**
  1. **Трајне трансакције**
  2. **Привремене трансакције (РЕПО)**
- **Како се рачуноводствено књижи куповина хартија од вредности (код физичких или правних лица)?**

1. Операције на отвореном тржишту:

1. Куповина државних ХОВ:

Актива	Биланс стања ЦБ	Пасива
Државне ХОВ	1000	Депозити банака (Резерве)
		1000
Укупно	1000	Укупно
		1000

2. Продаја државних ХОВ:

Актива	Биланс стања ЦБ	Пасива
Државне ХОВ	-1000	Депозити банака (Резерве)
		-1000
Укупно	-1000	Укупно
		-1000

2. Кредити ЦБ пословним банкама:

1.) Одржавање ликвидности појединих банака (lender of last resort, lifeboat facilities)

1.1. интрадневно кредитирање банака (систем плаћања)

1.2. преконоћно кредитирање банака

1.3. системска криза (финансијска криза)

2.) Спровођење селективне кредитне политике

- Програм селективне кредитне политике подржава привредни развој и структурно прилагођавање привреде
- Право банака да рефинансирају одобрене кредите приврди за одређене намене
- Стопа рефинансирања (50%, 60% итд.)
- Лакше обезбеђивање средстава за одобравање кредита и повољнија цена кредитирања

2. Кредити ЦБ пословним банкама:

1. Пословна банка добија кредит:

Актива	Биланс стања ЦБ	Пасива
Кредити банкама	1000	Депозити банака (Резерве)
		1000
Укупно	1000	Укупно
		1000

2. Пословна банка враћа кредит:

Актива	Биланс стања ЦБ	Пасива
Кредити банкама	-1000	Депозити банака (Резерве)
		-1000
Укупно	-1000	Укупно
		-1000

3. Кредитирање непосредних комитената ЦБ:

- Комитент банке – банка за њега врши депозитно-кредитне послове
- Централна банка је банка државе
- Покривање буџетског дефицита – емисија хартија од вредности или узимање кредита
- Кредити централне банке = Монетизација јавног дуга
- Чиста непокривена емисија новца од стране централне банке са дестабилизујућим монетарним ефектима

3. Кредитирање непосредних комитената ЦБ:

1.1. Министарство финансија добија кредит:

Актива	Биланс стања ЦБ	Пасива	
Кредити држави	1000	Депозити државе	1000
Укупно	1000	Укупно	1000

1.2. Министарство финансија врши плаћање:

Актива	Биланс стања ЦБ	Пасива	
Кредити држави	1000	Депозити државе	0
		Депозити банака	1000
Укупно	1000	Укупно	1000

4. Девизне трансакције ЦБ:

- Раст девизних потраживања (девизних резерви) и смањење девизних обавеза $\longrightarrow$ раст примарног новца
- Смањење девизних потраживања (девизних резерви) и раст девизних обавеза $\longrightarrow$ смањење примарног новца
- Аутономни канал примарног новца јер су резултат иницијативе и понашања других економских субјеката
- ЦБ реагује на девизном тржишту због тежње за спречавањем прекомерних осцилација девизног курса
- Ап्रेसијацијски притисци на валуту $\longrightarrow$ ЦБ купује девизе $\longrightarrow$ раст примарног новца
- Депресијацијски притисци на валуту $\longrightarrow$ ЦБ продаје девизе $\longrightarrow$ смањење примарног новца
- Стерилизоване и нестерилизоване девизне трансакције (да ли се дозвољава или не промена примарног новца)

4. Девизне трансакције ЦБ:

1.1. ЦБ купује девизна потраживања (раст девизних резерви):

Актива	Биланс стања ЦБ	Пасива
Девизна актива	1000	Депозити банака (Резерве)
		1000
Укупно	1000	Укупно
		1000

1.2. ЦБ продаје девизна потраживања (пад девизних резерви):

Актива	Биланс стања ЦБ	Пасива
Девизна актива	-1000	Депозити банака (Резерве)
		-1000
Укупно	-1000	Укупно
		-1000

Биланс стања Централне банке САД

у %

Активна

Пасива

Државне ХОВ	91,9 %	Готовина у оптицају	84,9 %
Кредити банкама	0,0 %	Депозити банака	5,0%
Злато и цертификати о СДР	1,3 %	Депозити државе	0,6%
Девизна актива	2,3 %	Депозити институција из ино.	0,1 %
Средства у процесу наплате	0,9 %	Ставке одгођених плаћања	1,0 %
Остала актива	3,6 %	Остале обавезе	6,1 %
		Капитал	2,3 %
Укупно	100 %	Укупно	100 %

Биланс стања Централних банака мање развијених земаља

Актива

Пасива

1. Девизна актива
  - 1.1. Злато
  - 1.2. СДР
  - 1.3. Позиција код ММФ-а
  - 1.4. Ефектива и деп. по виђењу у стр. банкама
  - 1.5. Орочени деп. у страним банкама
  - 1.6. Пласмани у ХОВ у девизама
2. Кредити држави
  - 2.1. Кредити у домаћој валути
  - 2.2. Кредити у девизама
3. Кредити банкама

1. Примарни новац
  - 1.1. Готовина у оптицају
  - 1.2. Благајна банака
  - 1.3. Депозити банака
  - 1.4. Депозити осталих фин инсти.
2. Девизна пасива
  - 2.1. Кредити ММФ-а
  - 2.2. Обавезе према међун.орг.
  - 2.3. Обавезе према стр. банкама
3. Депозити државе
4. ХОВ Централне банке
5. Капитал

Врста трансакције	Уобичајена трансакција	Ефекат
Операције на отвореном тржишту	Куповина државних обвезница	Раст резерви банака, експанзија биланса стања, раст примарног новца
Девизне трансакције	Куповина стране валуте/страних државних обвезница	Раст резерви банака, експанзија биланса стања, раст примарног новца
Кредити банкама	Одобравање кредита	Раст резерви банака, експанзија биланса стања, раст примарног новца
Подизање готовине	Подизање новца са банкарских рачуна	Смањење резерви банака, биланс стања и примарни новац непромењени